

Monitor BoekStart in de kinderopvang

Landelijke analyse BoekStart in de kinderopvang 2022-2023

Monitor BoekStart in de kinderopvang groeit door

In 2022 namen 63 bibliotheken, 1018 locaties en 3194 pedagogisch medewerkers deel aan de Monitor BoekStart in de kinderopvang. In 2021 waren er 65 bibliotheken, 974 locaties en 2566 pedagogisch medewerkers die deelnamen.

Hechte samenwerking bibliotheken en kinderopvang

Bij de meeste deelnemende bibliotheken is BoekStart in de kinderopvang opgenomen in het beleid van de bibliotheek en bij alle bibliotheken is een medewerker hier specifiek verantwoordelijk voor, bij 70 procent van de bibliotheken zijn er expliciet voor BoekStart bestemde personeelsuren. Verder beschikt 62 procent van de locaties over een voorlees-/mediaplan, deze wordt door 80 procent uitgevoerd in de voorleespraktijk en voor 69 procent jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld. Het evalueren en bijstellen van het voorlees-/mediaplan wordt in 2022 significant vaker gedaan dan in 2021. Van de deelnemende locaties heeft 85 procent een voorleescoördinator. Het percentage voorleescoördinatoren is sinds 2020 laag in vergelijking met eerdere meetjaren.

Pedagogisch medewerkers lezen minder vaak voor weten minder vaak hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen herkennen en ondersteunen

In vergelijking met 2021 komt het in 2022 minder vaak voor dat pedagogisch medewerkers regelmatig voorlezen buiten het vaste programma, aan een klein groepje kinderen of aan individuele kinderen. Het percentage locaties waar afspraken worden gemaakt met betrekking tot het omgaan met laagtaalvaardige ouders verschilt in 2022 niet significant van 2021, maar pedagogisch medewerkers weten in 2022 minder vaak hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen herkennen of ondersteunen bij het voorlezen thuis.

Kinderopvang: dagopvang en peuteropvang

In de peuteropvang zie je vaker dan in de dagopvang dat het voorleesplan (indien aanwezig) wordt uitgevoerd in de voorleespraktijk en dat collecties minstens een paar keer per jaar worden gewisseld of aangevuld. Daarnaast weten pedagogisch medewerkers bij de peuteropvang vaker hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen herkennen en ondersteunen bij het voorlezen thuis, terwijl er niet significant vaker afspraken zijn gemaakt met betrekking tot laagtaalvaardige ouders.

Bij zowel dagopvang- als peuteropvanglocaties wordt het voorlezen aan een klein groepje kinderen vaker dagelijks gedaan op locaties die een tot twee jaar meedoen aan BoekStart in de kinderopvang. Pedagogisch medewerkers van locaties die langer of korter deelnemen aan BoekStart, lezen dus minder vaak voor aan een klein groepje kinderen. Overige activiteiten met betrekking tot voorlezen worden over het algemeen vaker gedaan, naarmate een locatie langer deelneemt aan BoekStart. Op peuteropvanglocaties met een voorleescoördinator wordt significant vaker gewerkt met digitale prentenboeken en aan ouders verteld over digitale prentenboeken, dan op peuteropvanglocaties zonder voorleescoördinator. Voor de dagopvanglocaties zijn deze verschillen niet significant. Zowel op de dagopvang- als op de peuteropvanglocaties worden vaker vragen gesteld tijdens het gebruik van digitale prentenboeken als er een voorleescoördinator aanwezig

Monitor de Bibliotheek op school

Landelijke analyse primair onderwijs 2022-2023

Op scholen met beter ontwikkeld beleid doen leerkrachten meer

Op scholen met een ruime collectie boeken in een vaak geopende bibliotheek, een goed ontwikkeld leesplan en vooral diverse ingeroosterde activiteiten rond boeken en lezen, doen leerkrachten meer aan leesbevorderende activiteiten dan op scholen die minder hoog scoren op die 'bouwstenen' van de Bibliotheek op school. Op scholen met een goed ontwikkeld leesplan, lezen leerlingen ook met iets meer plezier en gaan ze vaker naar de schoolbibliotheek. Dat blijkt, ook dit jaar weer, uit een analyse waarin de antwoorden van leerlingen, hun leerkrachten en de leesconsulenten aan elkaar zijn gekoppeld.

In groepen van actievere leerkrachten liggen leesplezier, leesfrequentie en bibliotheekbezoek van leerlingen hoger

Leerlingen van leerkrachten die meer aan leesbevorderende activiteiten doen, lezen iets vaker en met iets meer plezier en komen vaker in de bibliotheek op school of de openbare bibliotheek dan leerlingen van leerkrachten die minder aan leesbevordering doen.

De versterkte negatieve trend bij leerlingen in leesplezier en leesfrequentie in 2020 en 2021 is nu afgezwakt

Bij de vorige twee metingen zagen we een versterkte negatieve ontwikkeling in leesplezier en leesfrequentie bij leerlingen, ongetwijfeld vanwege de sluiting van scholen en bibliotheken als gevolg van corona. Nu is de negatieve ontwikkeling veel zwakker. Qua soort boeken is voor het eerst in vele jaren de populariteit van leesboeken en informatieve boeken iets toegenomen. Bij de vraag hoe de kinderen aan boeken komen, is – na een sterke terugval in 2020 en 2021 – een herstel te zien in het percentage dat boeken bij de bibliotheek in school of buiten de school haalt. Leerlingen krijgen ook weer uit meerdere bronnen tips voor leuke boeken en vaker van de juf of meester of de schoolbibliotheek. En ook het bezoek aan de bibliotheek, zowel in als buiten de school, laat een herstel zien, al is het niveau van 2019 nog niet bereikt. Voor het eerst is het percentage schoolbibliotheken dat na schooltijd open is iets gestegen, al blijft het laag.

Meisjes en jongere leerlingen zijn positiever over lezen, boeken en de bibliotheek

Leerlingen in hogere leerjaren lezen minder, minder graag, halen minder boeken bij de bibliotheek op school en zijn minder positief over de schoolbibliotheek dan jongere leerlingen. Ook leerkrachten doen minder rond lezen in hogere leerjaren. Meisjes vinden lezen veel leuker dan jongens en lezen ook meer.

Ook vrouwelijke leerkrachten en leerkrachten in lagere groepen lezen vaker en met meer plezier dan mannelijke en in hogere groepen.

Opvallend genoeg blijken ook leerkrachten van lagere groepen en – voor het eerst vast te stellen – vrouwelijke leerkrachten (in alle groepen) vaker thuis een boek te lezen en dat leuker te vinden dan leerkrachten in hogere groepen en mannelijke leerkrachten.

Leerkrachten die zelf graag lezen, doen meer met lezen en hun leerlingen lezen ook met meer plezier

Leerkrachten die zelf graag lezen, doen in de klas meer met lezen zoals voorlezen, stillezen en vrij lezen in een zelfgekozen boek. Hun leerlingen lezen ook vaker en met meer plezier. Voor leesfrequentie van de leerkracht komt een vergelijkbaar verband naar voren.

Monitor de Bibliotheek op school

Landelijke analyse voortgezet onderwijs 2022-2023

Deelname Monitor de Bibliotheek op school vo

De deelname aan de Monitor de Bibliotheek op school vo is sterk toegenomen. Voor de leerlingen en docenten is het aantal in 2022 ongeveer verdubbeld ten opzichte van 2021. In 2022 deden 120 scholen, 61 bibliotheekmedewerkers, 1487 docenten en 22.890 leerlingen mee voor het vmbo, havo en vwo.

Leesplezier en leesfrequentie nemen af

Zowel het leesplezier als de leesfrequentie is afgenomen ten opzichte van voorgaande meetjaren.

Jongere leerlingen en meisjes lezen vaker

Leerlingen in lagere leerjaren geven vaker dan leerlingen in hogere leerjaren aan boeken te lezen die ze thuis hebben of boeken bij de openbare bibliotheek te halen. Leesfrequentie en leesplezier nemen af in hogere leerjaren. E-boeken worden in hogere leerjaren juist vaker gelezen en vaker gedownload bij de bibliotheek dan in leerjaar 1.

Meisjes vinden het leuker om te lezen, lezen vaker en gaan vaker naar de mediatheek en openbare bibliotheek dan jongens. Meisjes krijgen ook vaker tips voor leuke boeken, vooral van vrienden.

Leerlingen uit verschillende leerjaren en leerwegen over de mediatheek

In lagere leerjaren in het vmbo gaan leerlingen vaker naar de mediatheek en oordelen leerlingen positiever over de hoeveelheid informatieboeken en computers en over de openingstijden van de mediatheek dan in de hogere leerjaren. Over de aantrekkelijkheid van de informatieboeken in de mediatheek zijn leerlingen in het leerjaar 1 het meest negatief, maar leerlingen van vmbo-bb en het vmbo-kb zijn hierover positiever dan leerlingen van andere niveaus.

Beleid en activiteiten op scholen

Ongeveer de helft van de deelnemende scholen heeft een leesplan of een werkgroep 'vakoverstijgend taalbeleid'. Leesbevorderende activiteiten zoals voorlezen, introduceren van vakgerelateerde romans en verwijzen van leerlingen naar de openbare bibliotheek of mediatheek, doen docenten Nederlands vaker dan docenten van andere vakken. Docenten Nederlands van leerjaar 4 laten leerlingen minder vaak vrij lezen of stillezen dan docenten van leerjaar 1 tot en met 3.

Meer leesbevorderende activiteiten op scholen met collectie en expertise

Op scholen die goed scoren op de bouwstenen Collectie en Expertise, worden bepaalde leesbevorderende activiteiten door docenten vaker uitgevoerd waardoor de scholen ook goed scoren op de mediërende variabele Activiteiten. Op deze scholen laten docenten de leerlingen bijvoorbeeld vaker vrij lezen of stillezen.